

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt onsdag den 26. april 2023

Sag BS-41349/2022-HJR

Niels Karsten Albertsen kærer Vestre Landsrets kendelse om erstatning efter retsplejelovens § 320 i sagen:

Karstenskov Tømrer- og Snedkerfirma ApS
mod
Niels Karsten Albertsen
(advokat Claus Barrett Christiansen)

I tidligere instanser er afsagt kendelse af Retten i Hjørring den 8. november 2021 (BS-57750/2019-HJO) og af Vestre Landsrets 8. afdeling den 17. februar 2022 (BS-44469/2021-VLR).

Dommerne, Jens Peter Christensen, Kurt Rasmussen og Jens Kruse Mikkelsen, har deltaget i denne afgørelse.

Påstand

Niels Karsten Albertsen har nedlagt påstand om, at statskassen skal betale 12.500 kr. inkl. moms, subsidiært et mindre beløb til ham.

Sagsfremstilling

Niels Karsten Albertsen var sagsøgt i en civil sag, hvor Karstenskov Tømrer- og Snedkerfirma ApS havde krævet betaling for arbejder udført på Niels Karsten Albertsens sommerhus.

Den 7. maj 2020 blev parterne indkaldt til hovedforhandling den 29. oktober 2020, kl. 9.00.

Retten meddelte den 27. oktober 2020, kl. 12.27, ved opslag på sagsportalen, at hovedforhandlingen den 29. oktober 2020 var aflyst på grund af rettens forhold.

Af retsbog fra telefonisk retsmøde den 29. oktober 2020, kl. 9.00, fremgår bl.a.:

”Dommeren beklagede, at hovedforhandlingen i dag på grund af retens forhold må omberammes.

Efter aftale med parterne blev tidspunktet for hovedforhandlingen fastsat til den 2. februar 2021 kl. 9 til 13...

Sagen blev udsat kl. 9.05.”

Parterne blev herefter indkaldt til hovedforhandling den 2. februar 2021, kl. 9.00, hvor sagen blev procederet.

Af et brev af 4. oktober 2021 fra Niels Karsten Albertsens advokat til byretten fremgår:

”Under henvisning til ovennævnte sag, hvor Retten den 16. februar 2021 har afsagt dom, skal jeg efter forudgående aftale med advokat Finn Bødstrup, der repræsenterede Karstenskov Tømrer- og Snedkerfirma ApS, anmode om, at Retten i medfør af retsplejelovens § 320, træffer afgørelse om, at statskassen erstatter Niels Albertsen et skønsmæssigt beløb til dækning af forøgede advokatudgifter som følge af, at den oprindeligt berammede hovedforhandling den 29. oktober 2020 måtte omberammes.

Sagen blev oprindeligt i Rettens brev af den 7. maj 2020 berammet til hovedforhandling den 29. oktober 2020 kl. 09.00-13.00.

Inden hovedforhandlingens påbegyndelse oplyste Retten i brev af den 27. oktober 2020 publiceret samme dag kl. 12.27, at hovedforhandlingen måtte aflyses på grund af Rettens forhold. Retten indkaldte samtidigt til et telefonisk forberedende retsmøde den 29. oktober 2020 kl. 09.00, hvor hovedforhandlingen skulle have været påbegyndt. På det forberedende retsmøde blev det besluttet, at hovedforhandlingen skulle omberammes til den 2. februar 2021 kl. 09.00-13.00, hvor hovedforhandlingen også blev gennemført.

På tidspunktet for Rettens meddelelse af den 27. oktober 2020 var sagen i fuld udstrækning forberedt til den forestående hovedforhandling, og aflysningen har derfor medført en mængde merarbejde, hvilket for Niels Albertsens vedkommende blandt andet vedrører følgende:

- Deltagelse i det forberedende retsmøde den 29. oktober 2020

- Forberedelse, deltagelse og opfølgning på supplerende klientmøde med Niels Albertsen den 29. januar 2021
- Deltagelse i supplerende korrespondance med Niels Albertsen, Retten og advokat Finn Bødstrup om hovedforhandlingens aflysning og omberammelse
- Genopfriskning af sagens materiale og internt materiale til brug for selve hovedforhandlingen den 2. februar 2021, herunder sagens forelæggelse, parts- og vidneforklaringer samt procedure

På baggrund af det ovenstående er det min opfattelse, at der er grundlag for, at Retten i medfør af retsplejelovens § 320, beslutter, at statskassen bør afholde meromkostningerne forårsaget af det korte varsel om hovedforhandlingens aflysning. Der henvises i relation hertil til betænkning nr. 1436/2004, s. 500.

Jeg gør i relation hertil opmærksom på, at retsplejelovens § 320, ikke indeholder en frist for indlevering af anmodninger om tilkendelse af sagsomkostninger fra statskassen, hvorfor det også følger af praksis, jf. U 2011.349 Ø, at sådanne anmodninger kan fremsættes efter sagens afslutning.”

Ved kendelse af 8. november 2021 traf Retten i Hjørring afgørelse om, at Niels Karsten Albertsens anmodning om erstatning efter retsplejelovens § 320 ikke blev imødekommet. Af kendelsen fremgår bl.a.:

”Sagen var oprindeligt berammet til hovedforhandling den 29. oktober 2020.

Den 27. oktober 2020 kl. 12.27 blev hovedforhandlingen omberammet på grund af rettens forhold.

Hovedforhandling blev afholdt den 2. februar 2021 fra kl. 9-12 med afhøring af parterne og et vidne.

Ifølge retsplejelovens § 320, kan retten beslutte, at statskassen skal erstatte udgifter, som en part uden skyld er blevet påført som følge af, at en sag hel eller delvis har måttet gå om eller ikke har kunnet behandles.

Det fremgår af forarbejderne til bestemmelsen i betænkning nr. 1436/2004, blandt andet at:

”Bestemmelsen er fakultativ og forudsættes anvendt i forholdsvis begrænset omfang. Hovedeksemplerne vil være de nævnte situationer, hvor en dommer dør eller viser sig at være inhabil, således at sagen må

gå om, eller hvor en domsforhandling aflyses med meget kort varsel på grund af rettens forhold.”

Retten finder efter en samlet vurdering, herunder særligt oplysningen om, at hovedforhandlingen blev aflyst halvanden dag før den berammede hovedforhandling, sammenholdt med oplysningen om varighed og indhold af den afholdte hovedforhandling den 2. februar 2021, ikke grundlag for at tilkende sagsøgte erstatning i medfør af retsplejelovens § 320”.

Ved kendelse af 17. februar 2022 stadfæstede Vestre Landsret byrettens kendelse. Af landsrettens kendelse fremgår bl.a.:

”Niels Karsten Albertsen har været sagsøgt i en civil sag ved Retten i Hjørring, hvor hovedforhandlingen oprindelig var berammet til foretagelse den 29. oktober 2020 kl. 9 - 13. Retten i Hjørring aflyste imidlertid hovedforhandlingen på grund af rettens forhold ved et brev publiceret den 27. oktober 2020 kl. 12.27. Sagen blev herefter den 29. oktober 2020 berammet til den 2. februar 2021, hvor hovedforhandlingen blev gennemført på tre timer. Retten i Hjørring afsagde dom i sagen den 16. februar 2021.

Ved et brev af 4. oktober 2021 anmodede Niels Karsten Albertsen Retten i Hjørring om i medfør af retsplejelovens § 320 at træffe afgørelse om, at statskassen skulle erstatte ham forøgede udgifter til advokatbistand, der skyldtes, at hovedforhandlingen, som var berammet til den 29. oktober 2020, måtte omberammes.

Det fremgår af retsplejelovens § 320, at retten kan beslutte, at statskassen skal erstatte udgifter, som en part uden egen skyld er blevet påført som følge af, at sagen helt eller delvist har måttet gå om eller ikke har kunnet behandles.

Retsplejelovens kapitel 30 om sagsomkostninger blev nyaffattet ved lov nr. 554 af 24. juni 2005. I bemærkningerne til bestemmelsen i § 320 anføres det i lovforslaget (LFF 2005-03-30 nr. 132) blandt andet:

”Når retten har bestemt, at udgifter skal erstattes af statskassen, medregnes disse udgifter ikke, når retten beslutter, om en part skal betale sagsomkostninger til modparten og med hvilket beløb.”

Ifølge retsplejelovens § 322, stk. 1, træffer retten afgørelse om sagsomkostninger, selv om der ikke er nedlagt påstand herom, jf. dog § 319. I

bemærkningerne til § 322 anføres det i førnævnte lovforslag blandt andet:

”Der foreslås ikke lovregler om, hvornår retten skal træffe afgørelse om sagsomkostninger. Det forudsættes, at retten i samme omfang som hidtil, jf. den gældende § 320, kan træffe afgørelse om sagsomkostninger for enkelte proceshandlinger eller procesafsnit for sig, hvis afgørelsen er uafhængig af hovedsagens udfald, men at afgørelser om sagsomkostninger i øvrigt normalt vil blive truffet i forbindelse med sagens afslutning.”

Det må anses for forudsat i forarbejderne til retsplejelovens § 320 og § 322, at en eventuel afgørelse i medfør af retsplejelovens § 320 normalt træffes af retten senest i forbindelse med sagens afslutning, således at der kan tages hensyn hertil ved rettens afgørelse om, hvilke sagsomkostninger der skal betales i forholdet mellem parterne. Det er imidlertid forekommet i retspraksis, at der er taget stilling til krav efter retsplejelovens § 320 på et senere tidspunkt. Landsretten tager derfor Niels Karsten Albertsens anmodning om erstatning efter retsplejelovens § 320 under realitetsbehandling.

Om muligheden for at give erstatning efter retsplejelovens § 320 er der i lovforslagets bemærkninger til bestemmelsen anført (LFF 2005-03-30 nr. 132):

”Bestemmelsen giver retten mulighed for at bestemme, at statskassen skal erstatte udgifter, som en part uden egen skyld er blevet påført som følge af, at sagen helt eller delvis har måttet gå om. Bestemmelsen lovfæster dermed en praksis, der har udviklet sig, hvorefter Domstolsstyrelsen udbetaler erstatning, eksempelvis når en sag har måttet gå om på grund af en dommers inhabilitet eller død.

Bestemmelsen kan anvendes både, når eksempelvis domsforhandlingen helt eller delvis må gå om, og når en afgørelse ophæves efter appel og sagen hjemvises til fornyet behandling.

Bestemmelsen giver endvidere retten mulighed for at bestemme, at statskassen skal erstatte udgifter, som en part uden egen skyld er blevet påført som følge af, at sagen helt eller delvis ikke har kunnet behandles. Bestemmelsen udvider dermed statskassens erstatningspligt til situationer, der er nært beslægtede med de tilfælde, hvor der i forvejen efter praksis udbetales erstatning, og hvor tilsvarende hensyn gør sig gældende.

Som det vigtigste eksempel kan nævnes tilfælde, hvor parterne påføres merudgifter som følge af, at domsforhandlingen aflyses og udsættes med meget kort varsel på grund af en dommers pludselige sygdom eller andre forhold, der kan henføres til retten. Bestemmelsen kan derimod ikke anvendes, hvis aflysningen skyldes en parts eller en rettergangsfuldmægtigs pludselige sygdom eller andre forhold, der ikke kan henføres til retten.

Det er en forudsætning, at parten er uden skyld i, at sagen må gå om. Bestemmelsen kan således for eksempel ikke anvendes, hvis parten på et tidligere tidspunkt burde have henledt rettens opmærksomhed på en mulig inhabilitet.

Bestemmelsen giver mulighed for at erstatte begge parters merudgifter ved, at sagen må gå om eller ikke har kunnet behandles.

Bestemmelsen er fakultativ og forudsættes anvendt i forholdsvis begrænset omfang. Hovedeksemplerne vil være de nævnte situationer, hvor en dommer dør eller viser sig at være inhabil, således at sagen må gå om, eller hvor en domsforhandling aflyses med meget kort varsel på grund af rettens forhold."

Det fremgår således af forarbejderne til retsplejelovens § 320, at bestemmelsen er fakultativ og forudsættes anvendt i forholdsvis begrænset omfang, og at den for eksempel kan anvendes, når en hovedforhandling aflyses med meget kort varsel på grund af rettens forhold.

Det er ikke nærmere uddybet i forarbejderne, hvad der skal forstås ved "meget kort varsel". Landsretspræsidenternes "Notat om sagsomkostninger i civile sager" af 10. december 2019 bidrager ikke til belysning af spørgsmålet om, hvornår der i forbindelse med aflysning af en hovedforhandling er grundlag for at yde erstatning i medfør af retsplejelovens § 320.

For så vidt angår straffesager fremgår det af de vejledende takster for salærer til forsvarere i straffesager, at i tilfælde, hvor et planlagt retsmøde aflyses samme dag, som det skulle have fundet sted, eller hvor aflysning sker med dags varsel, fastsættes salær under hensyntagen til den tid, der har været afsat til sagen, op til ½ salær. For aflysninger med mere end dags varsel tillægges ikke salær.

Landsretten finder, at der i hvert fald i ukomplicerede civile sager normalt ikke er grundlag for yde erstatning efter retsplejelovens § 320 for

merudgifter til advokatbistand, når en hovedforhandling aflyses med mere end en dags varsel.

Hovedforhandlingen i sagen, der som nævnt var berammet til foretagelse den 29. oktober 2020 kl. 9-13, blev på grund af rettens forhold aflyst med halvanden dags varsel. Sagen drejede sig om, hvorvidt et tømrer- og snedkerfirma havde et resttilgodehavende hos Niels Karsten Albertsen for arbejder udført på hans ejendom, og hovedforhandlingen, der i stedet blev gennemført den 2. februar 2021, varede tre timer. På baggrund af sagens karakter og omfang må det antages, at merarbejdet, der var forårsaget af omberammelsen af hovedforhandlingen, har været af begrænset omfang. Landsretten bemærker herved, at det "forberedende retsmøde" den 29. oktober 2020, som Niels Karsten Albertsen blandt andet har henvist til som begrundelse for sit krav, var et telefonomøde af fem minutters varighed, hvor sagen blev omberammet.

Sagen blev afsluttet ved Retten i Hjørrings dom af 16. februar 2021. Ved dommen blev tømrer- og snedkerfirmaet pålagt at betale sagsomkostninger til Niels Karsten Albertsen, herunder 43.750 kr. til udgifter til advokatbistand inkl. moms, idet retten herved lagde vægt på sagens værdi, forløb og udfald. Da retten ved sin afgørelse om sagsomkostninger blandt andet har henvist til sagens forløb, kan beløbet til udgifter til advokatbistand være fastsat også under hensyntagen til forløbet i forbindelse med omberammelsen af hovedforhandlingen og det dermed forbundne merarbejde for Niels Karsten Albertsens advokat. Det er derfor uvist, i hvilket omfang Niels Karsten Albertsen har lidt et tab som følge af, at hovedforhandlingen blev omberammet.

Ifølge ordlyden af retsplejelovens § 320 "kan" retten beslutte, at statskassen skal yde erstatning, og det fremgår som nævnt også af forarbejderne, at bestemmelsen er fakultativ. Landsretten finder, at det må indgå i vurderingen af, om bestemmelsen skal bringes i anvendelse, at kravet fra Niels Karsten Albertsen først er fremsat efter sagens afslutning. Niels Karsten Albertsen kunne have fremsat sit krav på et tidligere tidspunkt, for eksempel i forbindelse med hovedforhandlingen den 2. februar 2021, således at retten – som forudsat i forarbejderne – kunne have taget stilling til kravet senest i forbindelse med sagens afslutning. Kravet blev imidlertid først fremsat næsten et år efter, at hovedforhandlingen blev aflyst, og mere end syv måneder efter sagens afslutning.

På denne baggrund tiltræder landsretten efter en samlet vurdering, at der ikke er grundlag for at tilkende Niels Karsten Albertsen erstatning i medfør af retsplejelovens § 320.

Landsretten stadfæster derfor byrettens kendelse.”

Anbringender

Niels Karsten Albertsen har navnlig anført, at en parts mulighed for at få tilkendt erstatning efter indførelse af bestemmelsen i retsplejelovens § 320 ikke er begrænset til mere ekstraordinære situationer, hvor hovedforhandlingen må gå om eller udsættes på grund af rettens administrative fejl eller den sagsbehandlende dommers inhabilitet eller død, idet forarbejderne udtrykkeligt anfører, at også en sen aflysning og omberømmelse af hovedforhandlingen på grund af dommerens hændelige sygdom kan begrunde, at en part kan blive tilkendt et beløb til dækning af forøgede advokatudgifter.

Hverken bestemmelsens ordlyd eller de specielle bemærkninger i forarbejderne medfører, at der tilkommer retten et fuldstændigt frit skøn, idet bestemmelsens faktiske anvendelse i givet fald ville være illusorisk. Forarbejderne og bestemmelsens ordlyd, hvori det fremgår, at retten ”kan,” men ikke ”skal,” træffe afgørelse om statskassens dækningspligt, må i stedet for det første fortolkes således, at en afgørelse i henhold til retsplejelovens § 320 ikke skal træffes af retten af egen drift, men i stedet må bero på den berørte parts anmodning.

Derudover må bestemmelsens ordlyd og forarbejderne for det andet fortolkes således, at retten i den enkelte sag skal foretage en konkret vurdering af, om betingelserne for tilkendelse af erstatning er opfyldt.

Forarbejdernes bemærkninger om, at bestemmelsen forudsættes anvendt i ”forholdsvis begrænset omfang,” kan ikke afskære Niels Karsten Albertsens anmodning i denne sag. Som anført i forarbejderne, har det med indførelse af bestemmelsen været lovgivers hensigt at udvide de tidligere praksisskabte type-tilfælde, hvorefter Domstolsstyrelsen har erstattet en parts merudgifter, hvilket dog forud for bestemmelsens indførelse var begrænset til mere ekstraordinære tilfælde, såsom inhabilitet eller en dommers død.

Der er ikke grundlag for at fastsætte en deklatorisk regel, hvor en part i såkaldte ”ukomplicerede civile sager” som udgangspunkt er afskåret fra at blive tilkendt erstatning i henhold til retsplejelovens § 320, hvis hovedforhandlingens aflysning meddeles parten med mere end en dags varsel. Rettens vurdering af varslets længde må bero på en konkret vurdering af sagens genstand samt dens faktiske og juridiske problemstillinger. Landsretspræsidenternes vejledende takster af 17. december 2021, der alene finder anvendelse for forsvarsadvokaters ret til salær i straffesager, kan ikke anvendes analogt eller i øvrigt tillægges nogen udfyldende betydning som et fortolkningsbidrag til forståelsen af, hvornår hovedforhandlingen i en civil sag aflyses med et ”meget kort varsel”. Advokatens rolle som henholdsvis forsvarer for en sigtet eller tiltalt i en straffesag

og partsrepræsentant i en civil sag er af vidt forskellig karakter og afføder derfor et lige så forskelligt forberedelsesbehov forud for sagens hovedforhandling. Forberedelsen af en civil sag er som hovedregel forbundet med et større forberedelsesarbejde for advokaten, hvorfor det er ganske sædvanligt og ubetænkeligt, at forberedelsen af hovedforhandlingen i det væsentligste er færdiggjort tidligere end én arbejdsdag før hovedforhandlingens påbegyndelse.

Byrettens aflysning af hovedforhandlingen med halvanden dags varsel i det konkrete tilfælde må udgøre et "meget kort varsel".

Da bestemmelsens ordlyd ligeledes anfører, at statskassen skal "erstatte" udgifter, må Niels Karsten Albertsens krav opgøres efter dansk rets almindelige regler om erstatning uden for kontrakt, idet det dog følger af praksis, herunder Højesterets kendelse af 22. november 2013 (UfR 2014.555 H), at det tilkendte beløb må opgøres skønsmæssigt på baggrund af det oplyste merarbejdes omfang.

Byrettens dom indeholder ikke oplysninger om, at hovedforhandlingens omberammelse og aflysning er tillagt betydning i udmålingen af sagsomkostningerne. Byrettens begrundelse om sagens "forløb," der udgør en hyppigt anvendt standardpassus i domme afsagt i civile sager, kan derfor lige så vel vedrøre alle øvrige forhold, herunder eksempelvis det forhold, at byretten fandt sagens syn og skøn og det derved forbundne arbejde nødvendigt.

Retsplejelovens § 320 indeholder alene hjemmel til, at retten kan beslutte, at statskassen skal tilpligtes at erstatte en parts forøgede sagsomkostninger. Bestemmelsen og retsplejelovens kapitel 30 i øvrigt indeholder imidlertid ikke hjemmel til, at retten kan beslutte, at en part, der er uden skyld i, at hovedforhandlingen må aflyses og omberammes, tilpligtes at erstatte den anden parts forøgede advokatudgifter. Der må også af denne grund gælde en formodning for, at byrettens udmåling af sagsomkostningerne er sket efter de almindelige regler i retsplejelovens § 312, stk. 1, og § 316, stk. 1, og at der ikke i de tilkendte sagsomkostninger er taget højde for byrettens aflysning af den oprindeligt berammede hovedforhandling.

Det forhold, at merarbejdet forårsaget af hovedforhandlingens aflysning og omberammelse ikke var væsentligt sammenlignet med større og mere komplicerede sager, kan ikke afskære Niels Karsten Albertsens ret til erstatning i medfør af retsplejelovens § 320. Selvom det naturligtvis kan tiltrædes, at et rent bagatelagtigt merarbejde ikke i sig selv ville kunne begrunde en anmodning om erstatning, gøres det gældende, at merarbejdet i nærværende sag er af et sådant omfang og en sådan karakter, at betingelserne for statskassens erstatningspligt er opfyldt. Til belysning af det forøgede merarbejde forårsaget af byrettens aflysning af hovedforhandlingen henvises til advokatfirmaets interne tidsrapport for perioden fra den 20. oktober 2020 til den 2. februar 2021.

Det kan ikke konkret tillægges betydning for anvendelsen af den fakultative bestemmelse, at anmodningen om tilkendelse af erstatning ikke blev fremsat i forbindelse med den oprindeligt berammede hovedforhandlings aflysning 27. oktober 2020 eller den senere gennemførte hovedforhandling 2. februar 2021. Når lovgiver hverken i forbindelse med indførelsen af bestemmelsen i retsplejelovens § 320 eller i senere lovændringer har fundet anledning til at indføre egentlige frister for en parts fremsættelse af en anmodning om erstatning, må det kræve særlige holdepunkter for at tillægge tidspunktet for fremsættelsen en materiel betydning.

Højesterets begrundelse og resultat

Retten i Hjørring havde berammet en sag mellem Karstenskov Tømrer- og Snedkerfirma ApS og Niels Karsten Albertsen om betaling for arbejder udført på Niels Karsten Albertsens sommerhus til hovedforhandling den 29. oktober 2020, kl. 9.00.

Den 27. oktober 2020, kl. 12.27, meddelte byretten, at hovedforhandlingen den 29. oktober 2020 var aflyst på grund af rettens forhold. Hovedforhandlingen blev gennemført den 2. februar 2021.

Sagen angår, om statskassen efter retsplejelovens § 320 skal erstatte Niels Karsten Albertsen de merudgifter, der har været forbundet med, at hans advokat har skullet bruge tid på at forberede sagen på ny forud for hovedforhandlingen den 2. februar 2021.

Højesteret finder efter en samlet vurdering af sagens karakter og forløb – herunder at hovedforhandlingen, der skulle have varet ca. ½ dag med afhøring af sagens parter og to vidner, blev aflyst med 1½ dags varsel, og at hovedforhandlingen først blev gennemført godt 3 måneder senere – at statskassen skal erstatte Niels Karsten Albertsens merudgifter til advokat i den anledning. Erstatningen, som skal udmåles med udgangspunkt i de almindelige principper for fastsættelse af sagsomkostninger i civile sager, findes passende at kunne fastsættes til 5.000 kr. inkl. moms.

Højesteret tager derfor kærendes påstand til følge som nedenfor bestemt.

THI BESTEMMES:

Statskassen skal betale 5.000 kr. til Niels Karsten Albertsen.

Kæreafgiften tilbagebetales.